

Vastaus kirjalliseen kysymykseen verovarojen käyttämisestä vihapuhehankkeisiin ja -kampanjoihin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sebastian Tynkkysen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 308/2019 vp:

Aikooko hallitus käynnistää uusia vihapuhehankkeita tai -kampanjoita hallituskauden aikana?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vihapuheeseen tulee pääministeri Rinteen hallituksen ohjelman mukaan puuttua. Hallitusohjelmaan on kirjattu viharikoksiin ja vihapuheeseen liittyviä toimia. Näitä ovat poikkihallinnolliset toimenpiteet järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen puuttumiseksi, syrjintä- ja viharikostilanteen seurannan edistäminen sekä rasismien ja syrjinnän vastaisen toimintaohjelman laatiminen.

Tutkimusten mukaan vihapuheella on vakavia seurauksia, minkä vuoksi rangaistavaan ja laittoon vihapuheeseen tulee puuttua. Viha vallassa –tutkimusraportissa on selvitetty vihapuheen vaikutuksia yhteiskunnalliseen päätöksentekoon (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161812>). Tutkimuksen perusteella vihapuhe vähentää sen kohteiden osallistumista politiikkaan ja julkiseen keskusteluun. Tietoa vihapuheesta on koottu myös muun muassa Sanat ovat tekoja –raporttiin (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161613>).

Sanan- ja mielipiteenvapaus ovat keskeisiä perus- ja ihmisoikeuksia. Sananvapauden käyttöön liittyy kuitenkin oikeuksia ja velvollisuuksia, eikä oikeuksia saa käyttää väärin.

Vihapuhe voi täyttää rikoslaissa (39/1889) mainitun rikoksen tunnusmerkistön, jolloin se on rangaistavaa. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan, kunnianloukkaus tai laitton uhkaus. Vihapuhe, joka ei täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä, voi myös muutoin olla lain mukaan kiellettyä, esimerkiksi yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) tai naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) tarkoitettuna häirintänä. Näissä tapauksissa seuraamuksena voi olla muun muassa kielto jatkaa lain vastaista toimintaa.

Muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on linjannut, minkälaiset lausunnot eivät kuulu suojatun sananvapauden piiriin. Tämän mukaisesti sananvapauteen ei sisälly oikeutta levittää rangaistavaa tai laitonta vihapuhetta. Sen sijaan esimerkiksi maahanmuutto- tai kotouttamispolitiikan

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 308/2019 vp

kärkeväkin arvostelu kuuluu sananvapauden piiriin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on julkaissut koonnin vihapuhetta koskevista linjauksista, katso https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ENG.pdf. Myös kansalliset tuomioistuimet ovat linjanneet, missä kulkevat sananvapauden rajat. Tietoa kiihottamisesta kansanryhmää vastaan koskevasta kansallisesta oikeuskäytännöstä löytyy Against Hate –hankkeen nettisivuilta (https://api.hankeikkuna.fi/asia-kirjat/80ac0a59-5434-4983-b89e-e2ab0013ba21/f8cd2930-307a-4c79-9df3-d36defb38e91/MUISTIO_20190524105518.pdf).

Osana oikeusministeriön koordinoimaa Against Hate –hanketta toteutettiin keväällä 2019 vihapuheen vastainen viestintäkampanja. Kampanjan tavoitteena oli lisätä netinkäyttäjien tietoisuutta siitä, millainen sisältö on rangaistavaa vihapuhetta. Kampanjalla pyrittiin myös lisäämään halukkuutta ilmoittaa poliisille rangaistavasta vihapuheesta. Against Hate –hanke on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo-, ja kansalaisuusohjelmasta. Viestintäkampanjan kokonaisbudjetti oli noin 25 000 €, ja sen kustannuksiin osallistuivat lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö, yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä tasa-arvovaltuutettu. Osana Against Hate –hanketta julkaistaan tämän vuoden puolella vielä podcasteja, joissa keskustellaan vihapuheesta.

Oikeusministeriö on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo-, ja kansalaisuusohjelmasta viharikoksiin liittyvää jatkohanketta varten. Osana jatkohanketta on tarkoitus järjestää muun muassa koulutusta viharikosten potentiaalisille uhreille. Vihapuheesta on tarkoitus järjestää koulutusta ja materiaalia myös paikallispoliitikoille. Tavoitteena on lisätä tietoa vihapuheeseen liittyvästä voimassa olevasta lainsäädännöstä ja tältä osin sananvapauden rajoista.

Helsingissä 2.12.2019

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson